

Vietnam,

water op de rijstvelden en in het poppentheater

In maart 2015 reizen we door Vietnam van noord naar zuid per trein en bus. Bij voorkeur per trein, maar het eerste deel ontsnappen we, komend vanuit China, niet aan busjes. Dat is geen onverdeeld genoeg. Ik heb gelukkig primatour (de onvolprezen wagenziektepillen van het Kruidvat) bij me, maar dat geldt niet voor de andere buspassagiers. Die moeten het doen met roze plastic zakjes die na gebruik dichtgeknoopt en uit het raam gekieperd worden. Hekou is de grensplaats. Tot onze verrassing zijn we zo China uit, je loopt de 'friendshipbridge' over en daar is de grenspost van Vietnam, die ook heel vlot alle formaliteiten afhandelt. Er is zelfs een wisselkantoortje waar onze Chinese yens zonder problemen verruild worden voor miljoenen Vietnamese dong. En wat een verrassing: de bus naar Sapa vertrekt binnen twintig minuten.

De conducteur van het minibusje, want dat is 'de bus', deelt voor vertrek met royale hand de bekende roze plastic zakjes uit en ik neem een extra primatour. We rijden zwaar in de mist, maar dat weerhoudt de maniakale chauffeur er niet van als een dolle over de smalle bergweggetjes te scheuren. Sapa ligt helemaal in de bergen in het noorden van Vietnam en is vooral beroemd vanwege de fotogenieke rijstvelden. Je kunt er – gelukkig begeleide – wandelingen maken. En je kunt er dus de meest geweldige foto's maken. Het Elite Hotel in Sapa heeft ook nog eens een heerlijk zacht bed, wat verrukkelijk is na de 'slaap-plekken' van gewapend beton waar we het in China regelmatig mee moesten doen.

Maar de dag na onze aankomst mist het nog steeds. De mist is zelfs nog dikker geworden, als we met een opgewekte, hoogzwangere jonge vrouw van 21 (ik ben veel te oud voor een eerste kind) op pad gaan. Ze behoort tot de Hmong-people. Ze is prachtig gekleed in een fraaie outfit van allerlei vrolijke kleuren, roze, rood, groen en felblauw, met veel borduurwerk. Ze heeft grote lichtblauwe regenlaarzen aan met bloemetjes erop. De kleding heeft ze zelf gemaakt, vertelt ze. Want het is traditie dat de bruid ook voor de hele familie van de bruidegom (!) een set kleren maakt. En daar moet je de (linnen) stoffen dan ook nog zelf voor weven, uit vlas (mannen hoeven dergelijke bewerkelijke opdrachten natuurlijk niet uit te voeren om te kunnen trouwen).

Onze vrolijke gids is een bron van informatie. Ik vind het wel een beetje merkwaardig dat er vrouwen met grote manden op hun rug met ons meelopen. Allemaal met stevige kaplaarzen aan. Ik snap helemaal niet waar dat goed voor is. Maar dat blijkt om ons in leven te houden. De berghellingen zijn 60%, de paadjes zo'n 20 cm breed en door de aanhoudende mist (en regen) zijn ze ook nog eens spekglad. We dalen zo'n 600 meter van terrasje naar terrasje af in een paar uur en 'mijn mevrouwetje' behoedt mij, soms schaterend van het lachen om mijn overduidelijke onhandigheid, meermalen voor een doodsmak. Ik ben haar zeer dankbaar. Beneden is er veel minder mist en wat dan je ziet, is inderdaad adembenemend mooi. Geen rijst, maar hellingen met velden en veldjes vol glinsterend water. Maar o, wat ben ik moe! In het Elite Hotel ben ik nog een dik uur bezig de modder uit onze schoenen, sokken en broeken te spoelen. Geri's schoenen geef ik op, daar is geen redden meer aan. We moeten maar ergens een paar nieuwe stappers kopen. Hoe verstandig was het om geen goede bergschoenen aan te doen. En hoe dom was het om geen laarzen te dragen. Maar ja, die hadden we ook niet bij ons.

Na een weer een busje kun je in Lao Cai de trein (een boemeltje) nemen naar Hanoi, bijna 300 km naar het zuiden. Daar zijn nieuwe schoenen voor Geri voor 18 euro en er is een bijzondere theatervoorstelling: een 'waterpuppetshow'. En dat is iets heel bijzonders. We kunnen bij het Thang Long Water Puppet Theatre nog kaartjes krijgen en hoewel de kleine zaal propvol is, hebben we riante plaatsen op de vierde rij. We kijken uit op een klein zwembad. Dit is het toneel. Overal in de gangen van het zaaltje worden nog snel stoeltjes bijgeplaatst; daar had de Nederlandse brandweer vast problemen mee gehad. Maar misschien ook wel niet, want er is immers water genoeg. Links van het waterige podium bevindt zich de 'orkestbak'. Daar zijn trommels, houten bellen, cimbalen, hoorns en bamboefluitens die bediend worden door een peloton aan muzikanten. Er wordt volop gezongen en de liedjes vertellen het verhaal. Maar de muzikanten (en ook mensen uit het publiek) waarschuwen de poppen ook, in de trant van 'achter je!', als de indrukwekkende draak verschijnt.

Het is een heel oude vorm van theater, stammend uit de 11de eeuw. In de Rode Rivierdelta, in het noorden van Vietnam, begon dit gebruik in de rijstvelden, als die onder water liepen. Het was natuurlijk bedoeld om de dorpsbewoners te vermaken, maar ook om de kwade geesten af te leiden, zodat de zo belangrijke rijstogst gespaard zou blijven. In die tijden verstopten de spelers zich in een pagode en ze bedienden hun poppen met lange houten bamboestaven en een onder water verstopt mechanisme van koordjes of touwen om de poppen te laten bewegen. De poppenspelers staan zelf ook in het water. En het is bepaald geen kinderachtig werk, want sommige (houten en

gelakte) poppen wegen meer dan tien kilo. In het Thang Long Water Puppet Theatre is het toneel/wateroppervlak niet eens zo groot, ik schat vier bij vier, misschien vijf meter. De acht poppenspelers zie je niet, ze zitten (of staan?) dus in het water, achter een scherm van gespleten bamboe. Maar het is fantastisch: de poppen bewegen over het water, lijkt het en soms zelfs in groepjes. En het glinsterende water zorgt voor een extra geheimzinnige sfeer.

De poppen komen aan de zijkanten van het podium 'op', maar soms duiken ze ook ineens uit het water, zoals de grote leeuw, waar vanuit de orkestbak weer luid voor gewaarschuwd wordt. Het is een magische voorstelling van vijftien losse scènes die alles bij elkaar een uur duurt. Sommige scènes verwijzen naar het platteland en verhalen over het dagelijks leven, maar er zijn ook volksvertellingen verbeeld waarin vier heilige dieren – de draak, de phoenix, de schildpad en de eenhoorn/leeuw – een rol spelen. Het lijkt me verschrikkelijk moeilijk om de poppen te laten bewegen en het verbaast me dan ook niet (als ik in een foldertje lees), dat het wel vier jaar duurt voordat je een volleerd poppenspeler bent.

Natuurlijk versta ik helemaal niets van de gezongen teksten, maar ook zonder tekst kan ik de (meeste) verhalen best goed begrijpen. Ik vind het verhaal van de reuzenschildpad erg mooi. En nog veel mooier, als ik de legende over de schildpad later lees in onze reisgids. De schildpad wordt namelijk nog steeds vereerd en hij bestaat echt!! Hij woont in het grote meer dat in het hart van Hanoi ligt en op een steenworp afstand van het poppentheater. Hij is wel honderd jaar oud en weegt naar schatting tweehonderd kilo. Een van zijn voorouders eiste in de 15de eeuw in het Ho-Hoan Kiem-meer (het meer van het teruggekeerde zwaard) het zwaard op waarmee koning Le Loi de grote slag tegen de Chinezen geleverd had. Daardoor werd Vietnam onafhankelijk. De schildpad verdween toen met het zwaard onder water.

Er zijn in heel Vietnam nog maar een handvol van dit soort enorme waterschildpadden in leven. We zien genoeg andere, kleine schildpadden in het meer, tientallen zelfs, maar die hele grote hebben we niet gezien. De legende staat echter wel in geuren en kleuren op allerlei informatieborden langs de oevers van het meer. Als we 's avonds langs het meer lopen, zien we wel tientallen bruidsparen die 's avonds foto-reportages maken. Kennelijk is het een goede periode om in te trouwen. En ook zonder schildpad is dat sprookjesachtig mooi.